

ἡθικῶν νικομαχείων

τὸ Β.

Κεφάλαιον α.

ΙΤΤΗΣ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐσίς, τῆς μὲν, διαπονητικῆς, τῆς δὲ, ἡθικῆς ἢ μὲν διαπονητικὴ τὸ πλεῖστον ἐκ διδασκαλίας ἔχει καὶ τίω γίνεσθαι καὶ τίω αὐξήσθαι· διότι ὁ ἔμπειρίας δεύεται καὶ ἡθικῶν ἢ δὲ ἡθικῶν, ἐξ ἔδους ἀποτρέφεται· ὅθεν καὶ τοῦ νομοῦ ἔργον, μικρὸν παρεγκλίνοιν ὁδοῦ τῆς ἔδους· ἐξ οὗ καὶ δήλον ὅτι οὐδεμία ἦν ἡθικῶν ἀρετῶν φύσις ἡμῖν ἐγγένετα, οὐδὲν γὰρ ἦν φύσις ὄντων, ἀλλ' ὡς ἐδίξεται, οἶον, ὁ λίθος φύσει κέκτο φερόμενος, ἐκ αὐτοῦ ἐπιπέδιον αὐτὸ φέρεται, οὐδὲ αὐτὸ μωραῖα ἀντὶν ἐδίξαι τις, αὐτὰ ῥίπτων· οὐδὲ τὸ πῦρ, κέκτο· οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ἦν ἄλλως πεφυκότων, ἀλλ' ὡς ἐπιπέδιον οὗτ' ἀρα φύσις, οὐτε περὶ φύσιν ἐγγένετα, ἀρετῆς· ἀλλὰ πεφυκόσι μὲν ἡμῖν δεξάμεθα αὐταῖς, τελευτουμένοις δὲ διὰ τῆς ἔδους, ἐπιπέδιον μὲν φύσις ἡμῖν παρεγγίνετα, ταῖς διωράμεις ταῖς τούτων ἀρετῶν κομίζομεθα· ὕστερον δὲ ταῖς ἐνεργείαις ἀποδοδόμεθα ὅτι ἦν ἀσθητικῶν ὄντων οὗ γὰρ ἐκ τῆς πολλῆς αἰσθῆσεως, ἢ πολλῆς αἰσθῆσεως, ταῖς ἀσθητικῆς ἐλάβομεθα, ἀλλ' ἀνάπαλιν, ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρῆσάμεθα ἔχοντες· ταῖς δὲ ἀρεταῖς λαμβανόμεθα ἐνεργήσαντες ἀρετῶν, ὡς περὶ καὶ ὅτι ἦν ἄλλων τεχνῶν· ἀγαθὸν δὲ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες κενόνομεθα· ὅταν οἰκοδομοῦντες, οἰκοδομοὶ γίνονται καὶ κτερίζοντες, κτερίζομεθα· οὕτω δὲ καὶ τὰ μὲν δίκαια ἀρετῶν ποιοῦντες, δίκαια γινόμεθα· τὰ δὲ σώφρονα, σώφρονας· τὰ δὲ ἀειδέα, ἀειδέα· κερτυρεῖ δὲ καὶ ἐκ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἳ γὰρ νομοθετοῦντες οὗ πολίταις ἐδίξοντες, ποιοῦσιν ἀγαθοῖς καὶ τὸ μὲν βούλημα πάντος νομοθέτου πᾶσι ἔστι· ὅσπερ δὲ μὴ εὐνοῦντες ποιοῦσιν, ἀμαρτανόσοι· καὶ διαφέρει τούτου πολιτεία πολιτείας, ἀγαθῆ φαύλης. ἔτι, ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ διὰ τῆς αὐτῆς καὶ γίνετα πάντα ἀρετῶν, καὶ φθείρεται· ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τῆς κτερίζου καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοὶ γίνονται κτερίζομεθα· αἰάλορον δὲ καὶ οἱ οἰκοδομοὶ, καὶ οἱ λοιποὶ πάντες

VM duplex igitur virtus sit, quemadmodum diximus, intellectiva & moralis: intellectiva, ut plurimum ex doctrina habet & generationem & incrementum: unde & experientia & tempore indiget: moralis verò ex more, id est assuetudine acquiritur: unde etiam nomen habuit, parua in more immutatione facta. Ex quo etiam patet, nullam ex moralibus virtutibus naturam in nobis acquiri. Nihil enim ex iis, quae natura fiunt, assuescere aliter potest, ut lapis, cum natura deorsum feratur, nunquam sursum ferri assuescit: neque si milites quispiam eum sursum proiciendo velut assuescere, neque ignis deorsum ferri: neque aliud quippiam aliter quam natura comparatum sit, unquam assuescet, neque igitur natura, neque prater naturam virtutes hæc in nobis acquiruntur: sed cum idonei ad ipsas suscipiendas natura simus, assuetudine perficimur. Præterea eorum quæ natura nobis eueniunt, facultates prius accipimus, deinde reddimus operationes: id quod in sensibus percipimus est, non enim ex eo quod sæpe vel vidimus, vel audiuimus, sensus & videndi & audiendi accepimus: sed econtrario, habentes vsi sumus, & non vsi habuimus, sed virtutes accipimus, vbi prius fuerimus operati, quemadmodum etiam in aliis artibus, quæ enim vbi didicerimus, facere oportet: ea faciendo discimus: sicut enim ædificatores ædificatores, cithara canendo citharædi efficiuntur: ita quoque iusta agendo iusti, temperantia temperantes, fortia fortes euadimus. Huic rei attestatur id, quod in ciuitatibus fieri consuevit: legum latores enim ciues assuesfaciendo bonos reddunt: hæc quoque est vnus cuiusque legum latoris voluntas, qui verò id bene non efficiunt, peccant, atque in hoc bona respública & mali citharistæ euadunt, eadẽ ratione quoque ædificatores, & reliqui omnes.